

УДК 65.011:658.3

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-6-10>

Нікіфоров М.М.

аспірант кафедри менеджменту
Державного університету телекомунікацій

Nikiforov Mykola

Ph.D. Student of Department of Management
State University of Telecommunications

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

PECULIARITIES OF RISK MANAGEMENT AT TELECOMMUNICATION ENTERPRISES

У статті розкрито сутність та особливості ризиків, притаманних телекомунікаційним підприємствам. Наведено поняття «управління ризиками» та «управління ризиками телекомунікаційного підприємства». Діяльність телекомунікаційних підприємств найсильніше пов'язана з ризиком, оскільки на цьому ринку дуже високий рівень конкуренції, особливо для невеликих підприємств. Визначено основні види ризиків, характерних для телекомунікаційних підприємств, розкрито причини їх виникнення та способи управління ними. Основними видами ризиків, що притаманні діяльності телекомунікаційних підприємств, є операційні ризики, фінансові ризики, маркетингові ризики та управлінські ризики. Запропоновано комплексну систему ризик-менеджменту, яка спрямована на зниження впливу всіх видів ризиків одночасно. Така система управління ризиками сприятиме мінімізації можливих ризиків, підвищенню ефективності діяльності підприємства та його розвитку.

Ключові слова: ризик, управління ризиками, телекомунікаційні підприємства, управлінські рішення, конкуренція, ефективність.

В статье раскрыты суть и особенности рисков, присущих телекоммуникационным предприятиям. Приведены понятия «управление рисками» и «управление рисками телекоммуникационного предприятия». Деятельность телекоммуникационных предприятий сильнее всего связана с риском, поскольку на этом рынке очень высокий уровень конкуренции, особенно для небольших предприятий. Определены основные виды рисков, характерных для телекоммуникационных предприятий, раскрыты причины их возникновения и способы управления ими. Основными видами рисков, присущих деятельности телекоммуникационных предприятий, являются операционные риски, финансовые риски, маркетинговые риски и управленческие риски. Предложена комплексная система риск-менеджмента, которая направлена на снижение воздействия всех видов рисков одновременно. Такая система управления рисками будет способствовать минимизированию возможных рисков, повышению эффективности предприятия и его развитию.

Ключевые слова: риск, управление рисками, телекоммуникационные предприятия, управленческие решения, конкуренция, эффективность.

The article reveals the essence and peculiarities of the risks inherent in telecommunications enterprises. The concepts of risk management and risk management of the telecommunications enterprise are given. The activity of telecommunication enterprises is the most associated with risk, because this market has a very high level of competition, especially for small enterprises. The main types of risks characteristic of telecommunication enterprises are identified, the reasons for their occurrence and ways of managing them are disclosed. Risk – activities related to overcoming uncertainty in the situation of inevitable choice, which leads to an unforeseen result. Managing of risks of telecommunication enterprises – the process of identifying, evaluating, monitoring and minimizing various losses in making management decisions aimed at resource support and functioning of the enterprise for achieving the purpose. The main types of risks inherent in the activities of telecommunication enterprises: operational risks, which consist of the risk of basic activity, technological risk, risk of insufficient qualification of employees; financial risks including currency risk, interest risk, inflation risk, tax risk; marketing risks – the risk of reducing the volume of services, the risk of reducing demand, the risk of competition, price risk; management risks: risk management, risk of late decision-making. A comprehensive risk management system is proposed, for reducing the impact of all types of risks at the same time. Such a system includes the creation of reserves of all types of resources of the enterprise, comprehensive insurance of property and equipment of the enterprise; constant monitoring of the external and internal environment of the enterprise and the situation in the market of telecommunication services, the using of

modern technologies for the provision of telecommunication services, improving the quality of services through the using of the latest technical equipment and qualified personnel, the development of personnel for familiarize it with the innovative methods of activity of this sphere.

Keywords: *risk, risk management, telecommunications enterprises, management decisions, competition, efficiency.*

Постановка проблеми. Будь-яка господарська діяльність завжди супроводжується ризиками. Підприємці та управлінці значну увагу приділяють дослідженню фінансових ризиків та запобіганню ним, вважаючи, що саме вони мають суттєвий вплив на можливість і розмір отриманого прибутку. Однак, окрім фінансових ризиків, існує величезна кількість інших видів ризиків, які не менше, а може, й більше впливають на результативність діяльності підприємства. Особливо це актуально для підприємств телекомунікаційної сфери. Своєчасна реакція на ризик, що виникає в діяльності підприємства, сприятиме підвищенню ефективності та конкурентоспроможності підприємства, тому дуже важливим є постійний моніторинг усіх видів ризиків задля успішного функціонування підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення різних видів ризиків діяльності підприємств присвячено роботи багатьох учених, таких як А.П. Альгін, А.Л. Гапоненко, М.В. Савельєва, Ю.В. Сенейко, С.М. Ткач, М.Ф. Ус.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою роботи є розкриття сутності управління ризиками для телекомунікаційних підприємств, а також визначення основних видів ризиків для підприємств досліджуваної сфери з визначенням способів управління ними.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах ризик має не тільки негативний вплив на діяльність підприємства, але й свій позитивний аспект. Саме в ризиковій ситуації менеджер здатний прийняти нестандартне рішення, яке не тільки може вивести підприємство з кризи, але й сприятиме підвищенню його ефективності, хоча можуть бути і цілком протилежні ситуації.

Щодо діяльності телекомунікаційних підприємств, то вона найбільше пов'язана з ризиком, оскільки на цьому ринку дуже високий рівень конкуренції, особливо для невеликих підприємств.

Багато науковців досліджували поняття ризику, і кожен з них акцентував увагу на якомусь його аспекті. Для діяльності телекомунікаційного підприємства найбільше відображає сутність ризику таке визначення: ризик – це діяльність, пов'язана з подоланням невизначеності в ситуації неминучого вибору, у ході якої є можливість кількісно та якісно оцінити ймовірність досягнення передбачуваного результату, невдачі і відхилення від мети [1, с. 19].

Ю.В. Сенейко вважає, що під ризиком треба розуміти можливість настання певної ситуації, яка може виникнути в будь-якій діяльності та відхилитись від поставленої мети (призвести до виникнення втрат або недоотримання прибутку) або залишитись незмінною [2, с. 208].

Для запобігання виникненню ризикам та усунення вже наявних ризиків керівництву підприємств важливо зосередитись на системі управління ризиками. Так, на думку С.М. Ткача, керування ризиком – це

процес прийняття рішень і вжиття заходів, спрямованих на забезпечення мінімально можливого (припустимого) ризику [3, с. 163].

А.В. Тихоненко вважає, що управління ризиками – це процес прийняття та виконання управлінських рішень, спрямованих на зниження ймовірності виникнення несприятливого результату та мінімізацію можливих втрат, викликаних його реалізацією. В рамках управління ризиками здійснюється кількісне та якісне оцінювання ймовірності досягнення передбачуваного результату, невдачі та відхилення від мети [4, с. 184].

М.Ф. Ус визначає управління ризиком як процес дії на суб'єкт господарської діяльності, за якого забезпечується максимально широкий діапазон охоплення можливих ризиків, їх розумне (обґрунтоване) прийняття та зведення ступеня їхнього впливу на нього до мінімально можливих меж, а також розроблення стратегії поведінки цього суб'єкта під час реалізації конкретних видів ризиків [5, с. 32].

Узагальнюючи вищенаведені визначення, можемо надати визначення поняття «управління ризиками діяльності телекомунікаційних підприємств». Управління ризиками діяльності телекомунікаційних підприємств – це процес виявлення, оцінювання, моніторингу та мінімізації різноманітних втрат під час прийняття управлінських рішень, спрямованих на ресурсне забезпечення та функціонування підприємства для досягнення поставленої мети.

Основні види ризиків, притаманні діяльності телекомунікаційних підприємств, та способи управління ними наведені в табл. 1.

Головною помилкою керівництва будь-яких підприємств є те, що вони намагаються мінімізувати лише фінансові ризики. Інколи вони звертають увагу на маркетингові ризики. Це можна пояснити тим, що ці види ризиків можна легко оцінити на допомогою кількісних методів, зокрема методики розрахунку рівня рентабельності діяльності, NVP (чистого приведеного прибутку), оцінки вартості грошей у часі. Також кількісно можна визначити еластичність попиту. Інші види ризику формалізувати набагато важче, а деякі з них – неможливо взагалі. Однак урахування цих видів ризиків є не менш важливим та актуальним.

Висновки. Отже, доцільно розробити комплексну систему ризик-менеджменту, яка була би спрямована на зниження впливу всіх видів ризиків. Така система має включати такі складові частини:

1) створення резервів, що передбачає формування фінансових, трудових та матеріальних ресурсів підприємства;

2) страхування – комплексне страхування майна підприємства та обов'язкове включення до умов договорів пункту про страхування ризиків відповідного предмета угоди;

3) постійний моніторинг зовнішнього середовища та ситуації на ринку телекомунікаційних послуг для відповідної реакції на ці зміни;

Ризики та їх характеристика

Ризики	Характеристика ризиків	Способи управління ризиками
<i>Операційні ризики</i>		
Ризик основної діяльності	Спричинений технічними питаннями, що зумовлюють зростання вартості електроенергії, сировини та матеріалів, витрат на охорону навколишнього середовища.	Страховання збоїв в роботі.
Техніко-технологічний ризик	Поломки та перебої у роботі обладнання; невиконання порядку надання послуг; низька продуктивність і кваліфікація персоналу.	Страховання обладнання, використання гарантій постачальників обладнання, підтримання операційного та робочого часу, навчання персоналу.
Ризик недостатньої кваліфікації працівників	Низька продуктивність праці.	Проведення спеціалізованих тренінгів, семінарів для навчання персоналу.
<i>Фінансові ризики</i>		
Валютний ризик	Коливання курсів національної валюти з відповідними змінами цін на електроенергію, обладнання, сировину та матеріали.	Використання інструментів страхування (хеджування).
Ризик інфляції	Зниження купівельної спроможності споживачів через інфляцію та пов'язані з цим зміни цін.	Індексація цін і витрат, нарощування доходів.
Відсотковий ризик	Зміна відсоткової ставки.	Диверсифікація кредитів.
Податковий ризик	Зміна податкового законодавства, яка спричиняє зміну видів і ставок податків.	Нарощування доходів.
<i>Маркетингові ризики</i>		
Ризик зменшення обсягу реалізації послуг	Зміна кон'юнктури ринку, цін, невідповідність фактичних результатів розрахункам-прогнозам.	Постійний моніторинг ринку.
Ризик конкуренції	Поява сильних конкурентів, недобросовісна конкуренція, демпінг цін, агресивна маркетингова політика конкурентів.	Активна маркетингова політика, постійне підвищення якості послуг.
Ризик зниження попиту	Зниження платоспроможності населення.	Здійснення реклами, активна маркетингова політика.
Ціновий ризик	Зміна ціни на послуги, спричинена зростанням витрат.	Раціональна цінова політика підприємства.
<i>Управлінські ризики</i>		
Ризик менеджменту	Зміна керівництва підприємства, здійснення некваліфікованого менеджменту.	Формування резерву керівного складу.
Ризик несвоєчасності прийняття рішень	Неякісні канали передачі інформації.	Налагодження ефективних комунікаційних зв'язків.

4) використання сучасних технологій надання послуг з постійним їх оновленням;

5) підвищення якості послуг за рахунок використання сучасних технологій, новітнього технічного оснащення та кваліфікованої робочої сили;

6) розвиток персоналу задля його ознайомлення з інноваційними методами діяльності цієї сфери.

Запровадження такої системи управління ризиками сприятиме мінімізації можливих ризиків, підвищенню ефективності діяльності підприємства та його розвитку, що забезпечить його конкурентоспроможність на ринку телекомунікаційних послуг.

Бібліографічний список:

1. Алыгин А.П. Риск и его роль в общественной жизни. Москва : Мысль, 1989. 189 с.
2. Сенейко Ю.В. Сучасні підходи до трактування категорії «ризик». *Регіональна економіка*. 2006. № 1. С. 206–210.
3. Ткач С.М. Управління ризиками інвестиційної діяльності в регіоні: теоретичні основи та прикладні аспекти : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2015. 234 с.

4. Гапоненко А.Л., Савельева М.В. Теория управления : учебник для академического бакалавриата. Москва : Юрайт, 2015. 342 с.

5. Ус М.Ф. Економічний ризик та методи його вимірювання : навчально-методичний посібник. Черкаси : Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2005. 64 с.

References:

1. Alygin A.P. (1989) Risk I ego rol v oschestvennoi zhizni [Risk and its role in public life]. Moscow: Thought, 189 p. (in Russian)
2. Smriko U.V. (2006) Suchasni pidhody do traktuvannya kategorii "ryzyk" [Modern approaches to interpretation of the category "risk"]. *Regional economy*, no. 1, pp. 206–210. (in Ukrainian)
3. Tkach S.M. (2015) Upravlinnya ryzykamy investytsiinoi diyalnosti v regioni: teoretychni osnovy ta prykladnyi aspeekt [Risk management of investment activity in the region: theoretical basis and applied aspects]. Lviv: Institute of Regional Research, 234 p. (in Ukrainian)
4. Gaponenko A.L., Saveleva M.V. (2015) Teoriya upravleniya [Theory of management]. Moscow: Urait, 342 p. (in Russian)
5. Us M.F. (2005) Ekonomichnyi ryzyk ta metody yogo vymiruvannya [Economic risk and methods of its measurement]. Cherkasy: Eastern European University of Economics and Management, 64 p. (in Ukrainian)